

Drept international public. Curs universitar

Autor: Vataman, Dan
Editura: PRO UNIVERSITARIA
Cod de bare: 9786062623128

Descriere produs

Prezentul curs universitar a fost conceput si elaborat pentru programul de studii universitare de licenta a??Relatii Internationale si Studii Europenea??, structura sa fiind adaptata astfel incat sa permita studentilor dobandirea unor competente profesionale si transversale in conformitate cu rezultatele asteptate ale invatarii definite sub forma de cunostinte, aptitudini, responsabilitate si autonomie.

Luand in considerare caracterul multidisciplinar al programului de studii si, mai ales, faptul ca studentii iau contact pentru prima data cu notiuni de drept, cursul universitar a fost proiectat in asa fel incat sa asigure intelegerea conceptelor fundamentale din domeniul dreptului international, prin utilizarea lor adecvata si corelarea cu celelalte discipline din planul de invatamant fiind garantata progresia fireasca si continuitatea in parcursul academic al studentilor. Astfel, pornind de la rezultatele asteptate ale invatarii si tinand cont de nevoile specifice de invatare ale studentilor, cursul universitar abordeaza dreptul international din perspective multiple - juridica, istorico - sociologica si axiologica - problematica analizata fiind prezentata intr - o succesiune lo

CUVÂNT ÎNAINTE

Prezentul curs universitar a fost conceput și elaborat pentru programul de studii universitare de licență „Relații Internaționale și Studii Europene”, structura sa fiind adaptată astfel încât să permită studenților dobândirea unor competențe profesionale și transversale în conformitate cu rezultatele așteptate ale învățării definite sub formă de cunoștințe, aptitudini, responsabilitate și autonomie.

Luând în considerare caracterul multidisciplinar al programului de studii și, mai ales, faptul că studenții iau contact pentru prima dată cu noțiuni de drept, cursul universitar a fost proiectat în așa fel încât să asigure înțelegerea conceptelor fundamentale din domeniul dreptului internațional, prin utilizarea lor adecvată și corelarea cu celelalte discipline din planul de învățământ fiind garantată progresia firească și continuitatea în parcursul academic al studenților.

Astfel, pornind de la rezultatele așteptate ale învățării și ținând cont de nevoile specifice de învățare ale studenților, cursul universitar abordează dreptul internațional din perspective multiple – juridică, istorico-sociologică și axiologică – problematica analizată fiind prezentată într-o succesiune logică în cadrul celor 14 capitole.

Cum era și firesc, într-o primă etapă, cursul universitar urmărește să clarifice și familiarizeze studenții cu noțiunea, elementele definitorii și trăsăturile caracteristice dreptului internațional public, fiind prezentate totodată și unele repere în formarea și dezvoltarea istorică a acestuia. De maximă importanță sunt și aspectele privind izvoarele, principiile fundamentale și subiectele dreptului internațional, fiecare dintre acestea fiind analizate și prezentate într-un mod comprehensibil. Prin raportare la elementele constitutive ale statului, ca subiect principal al dreptului internațional public, au fost abordate aspecte privind populația și

teritoriul, pentru ca mai apoi să fie prezentate unele zone cu regimuri juridice internaționale speciale. Foarte importante pentru formarea profesională a studenților sunt și aspectele privind reprezentarea statelor în relațiile internaționale, mijloacele de reglementare pașnică a diferendelor internaționale, răspunderea internațională a statelor, precum și aspectele privind legalitatea și legitimitatea folosirii forței în dreptul internațional, fapt pentru care au fost, la rândul lor, analizate și prezentate în detaliu.

Conținutul celor 14 capitole a fost elaborat în baza unei vaste bibliografii, fiind studiate atât lucrări ale unor autori din țară și străinătate, cât și tratate internaționale, documente elaborate sub egida ONU sau a altor organizații regionale, precum și alte documente inedite, studii și articole conținute de diverse site-uri internet de specialitate. Ca element de noutate, se impune amintit faptul că fiecare dintre cele 14 capitole conține o secțiune cu întrebări și teme recapitulative, concepute pentru verificarea obținerii rezultatelor învățării prin activități de evaluare continuă sau sumativă.

Având în vedere structura adaptată la nevoile de învățare ale studenților și, în plus, valoarea surselor de informare și claritatea formulărilor, am convingerea că prezentul curs universitar se va constitui într-un valoros și util instrument de lucru, asigurând studenților dobândirea competențelor specifice și capacitatea de a corela cunoștințele teoretice cu abilitatea de a le aplica în practică.

Prof. univ. dr. Dan Vătămănuș

CURSUL 1

INTRODUCERE ÎN MATERIA DREPTULUI INTERNAȚIONAL

1.1. Noțiuni, definiții și delimitări conceptuale

Paternitatea noțiunii de „drept internațional” îi este atribuită lui Jeremy Bentham, filosof și jurist englez care într-o lucrare publicată în anul 1789 a folosit termenul de „international jurisprudence” pentru a înlocui termenul „law of nations” pe care l-a considerat a fi impropriu¹. Ulterior, J. Bentham a redactat o serie de eseuri care au rămas sub formă de manuscris până la editarea și publicarea lor postumă în anul 1843 cu titlul „Principles of International Law”², scrieri potrivit cărora dreptul internațional era văzut în primul rând ca o colecție de reguli care guverna relațiile dintre state.

Această definiție este în strânsă legătură și reflectă structura societății internaționale din secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, perioada de dezvoltare a dreptului internațional clasic, în care participarea la viața internațională era un privilegiu al statelor.

Dreptul internațional a fost reconceptualizat o dată cu evoluția societății internaționale, în special după tratatele de pace încheiate în urma lucrărilor Conferinței de la Paris (1919-1920), toate aceste tratate conținând Pactul Ligii Națiunilor – o organizație internațională care a marcat o nouă eră de cooperare multilaterală.

¹ Jeremy Bentham, *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*, https://archive.org/details/bim_eighteenth-century_an-introduction-to-the-p_bentham-jeremy_1789/page/n341/mode/2up, accesat la 9.05.2026

² The Works of Jeremy Bentham, published under the Superintendence of his Executor, John Bowring (Edinburgh: William Tait, 1838-1843), Vol. 2, <https://archive.org/details/BRes092081/mode/2up>, accesat la 9.05.2026

Evoluția dreptului internațional în epoca contemporană este strâns legată de ordinea internațională instituită după cel de-al doilea război mondial, unul dintre obiectivele enunțate chiar în preambulul Cartei Organizației Națiunilor Unite fiind acela de a „stabili condițiile necesare menținerii justiției și respectării obligațiilor care decurg din tratate și alte surse de drept internațional”³.

Având în vedere evoluțiile înregistrate de-a lungul timpului, se poate spune că societatea internațională contemporană este formată din state (purtaoare de suveranitate, care își asumă, în mod nemijlocit, anumite drepturi și obligații în raporturile dintre ele), organizațiile internaționale și alte entități nestatale. Așa cum se arată în doctrina de specialitate, principala caracteristică a societății internaționale constă în natura sa *poliarhică*, în sensul că exercițiul puterii este repartizat între diferitele state și celelalte entități care o compun⁴.

Astfel, raporturile ce se stabilesc în cadrul societății internaționale sunt, în general, denumite relații internaționale. Raporturile sau relațiile internaționale, în sens larg, sunt relațiile care se desfășoară între entitățile ce acționează în cadrul societății internaționale, în timp ce raporturile internaționale, în sens restrâns, sunt acele relații, normate de dreptul internațional public, care au loc între subiectele de drept internațional public. Între cele două planuri, între nivelul structural al relațiilor internaționale *lato sensu* și nivelul normativ al dreptului internațional există un raport de interinfluențare, motiv pentru care unii autori consideră că dreptul internațional trebuie să fie, în același timp, un instrument care să ordoneze relațiile internaționale, dar și să reflecte în mod adecvat și să se adapteze la modificările pe care le înregistrează societatea internațională.⁵

³ <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/preamble>, accesat la 9.05.2026

⁴ Raluca Miga-Beșteliu, *Drept internațional public*, Vol. 1, Ediția a 3-a revăzută și adăugită, București, Editura C.H. Beck, 2014, p. 1.

⁵ *Idem*, *Drept internațional: introducere în dreptul internațional public*, Ediția a 3-a revăzută și adăugită, București, Editura All Beck, 2003, p. 2.

Ca urmare, noțiunea de „drept internațional public” este folosită în prezent pentru a face referire la normele juridice care reglementează relațiile dintre state (principală categorie a subiectelor de drept internațional), precum și între state și organizații internaționale sau organizații internaționale între ele ca subiecte ale dreptului internațional. De asemenea, în conformitate cu principiile și normele dreptului internațional public pot fi identificate și alte entități care sunt titulare ale unor drepturi și obligații, printre acestea: mișcările de eliberare națională, corporațiile multinaționale sau chiar organizațiile internaționale neguvernamentale⁶.

În literatura de specialitate mai este întâlnită și noțiunea de drept internațional contemporan, autorii folosind această sintagmă pentru a diferenția dreptul internațional aplicat în alte perioade istorice.⁷

1.2. Trăsături caracteristice dreptului internațional public

În virtutea calității de subiecte originare și primare ale dreptului internațional public, statele suverane sunt egale din punct de vedere juridic, indiferent de mărimea teritoriului sau a populației, a nivelului de dezvoltare sau a potențialului militar.

Astfel, în condiții de deplină egalitate și în baza acordului lor de voințe, statele se coordonează și creează norme juridice care duc la formarea și dezvoltarea dreptului internațional public. Caracterul coordonator al voinței statelor stă la baza forței obligatorii a dreptului internațional, statele neputând a fi obligate să respecte norme internaționale asupra cărora nu și-au dat consimțământul, asta pentru

⁶ Pentru detalii privind subiectele dreptului internațional public a se vedea *infra* Cursul 6.

⁷ Roxana Mariana Popescu, *Drept internațional public contemporan. Fundamente teoretice și instituționale*, București, Editura Universul Juridic, 2026.

că acest consimțământ nu poate fi decât rezultatul unei manifestări tacite sau expresie a voinței lor suverane, exprimate fără echivoc⁸.

În consecință, dreptul internațional public are o serie de trăsături caracteristice, în special în ceea ce privește elaborarea și aplicarea normelor, modul cum sunt respectate aceste norme și, în cazul încălcării lor, aplicarea unor eventuale constrângeri sau sancțiuni.⁹

1.3. Diviziuni (ramuri) ale dreptului internațional public

În funcție de natura problemelor reglementate, dreptul internațional public cunoaște o diviziune pe ramuri, după cum urmează: dreptul tratatelor; dreptul diplomatic și consular; dreptul internațional umanitar; dreptul internațional al mediului; dreptul internațional economic; dreptul internațional penal; dreptul mării; dreptul internațional spațial (al spațiului cosmic); dreptul internațional al dezvoltării; dreptul internațional fluvial; dreptul internațional al drepturilor omului; dreptul internațional cultural; dreptul internațional aerian; dreptul internațional al dezarmării.¹⁰

De asemenea, în funcție de aria de aplicare a dreptului internațional public în spațiu (criteriul geografic) se poate distinge între: dreptul american; dreptul european; dreptul african. Față de această clasificare pe criterii geografice sau regionale se impune reliefat faptul că toate aceste diviziuni nu exclud aplicarea regulilor de drept internațional general, ele având ca obiect reglementarea problemelor și situațiilor specifice anumitor regiuni geografice.¹¹

⁸ Dumitra Popescu, Adrian Năstase, *Drept internațional public*, București, Casa de editură și presă „Șansa” SRL, 1997, pp. 36-37.

⁹ Raluca Miga-Beșteliu, *Drept internațional public*, op.cit., pp. 3-5.

¹⁰ Carmen Moldovan, *Drept internațional public, Principii și instituții fundamentale*, Ediția a III-a, revăzută și adăugită, București, Editura Universul Juridic, 2022, p. 24.

¹¹ Adrian Năstase, Bogdan Aurescu, *Drept internațional public. Sinteze*, Ediția a 7-a, Editura C.H. Beck, București, 2012, pag. 44.